

دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار

در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران این دستورالعمل به منظور اجرای سفارش های خرید و یا فروشی که به صورت برخط (Online) به سامانه معاملاتی ارسال می شود، در تاریخ 1389/7/3 شامل 19 ماده و 9 تبصره و یک پیوست به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید

ماده 1: اصطلاحات و واژههایی که در ماده 1 قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه 1384 مجلس شورای اسلامی، آئیننامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران و دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل و قرارداد پیوست به کار رفته اند. واژههای دیگر دارای معانی زیر میباشد.

1. عضو: کارگزار پذیرفته شده در بورس یا فرابورس است که خدمات دسترسی برخط بازار را به مشتری ارائه مینماید.

2. بورس: بورس اوراق بهادار تهران (شرکت سهامی عام) است.

3. دسترسی برخط بازار: فرآیندی است که طی آن سفارشهای خرید و فروش و همچنین عملیات تغییر و یا انصراف از آنها توسط مشتری از طریق زیر ساخت دسترسی برخط بازار جهت اجرا به سامانه معاملاتی ارسال میشود.

4. زیرساخت دسترسی برخط بازار: زیر ساختی است که به منظور دسترسی برخط به بازار توسط عضو استقرار یافته و استفاده میشود.

5. سامانه معاملاتی: سیستم رایانه ای است که دریافت سفارش های خرید و فروش، تطبیق سفارش ها و در نهایت اجرای سفارشها از طریق آن صورت میگیرد .

6. سفارش: درخواست خرید یا فروش اوراق بهادار است که توسط مشتری از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار، جهت اجرا به سامانه معاملاتی، ارسال میشود .

7. فرابورس: فرابورس ایران (شرکت سهامی عام) است.

8. کانون: کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار است.

9. مشتری: شخص حقیقی یا حقوقی است که متقاضی خرید یا فروش اوراق بهادار از طریق خدمات دسترسی برخط بازار میباشد و حائز شرایط مندرج در مواد 7 و 8 این دستورالعمل است.

ماده 2: سفارشهای ارسالی از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار باید مطابق مقررات، ضوابط معاملاتی و مصوباتی باشد که توسط سازمان تعیین میشود .

ماده 3: زیرساخت دسترسی برخط بازار مورد استفاده عضو باید قبلاً از حیث مواردی از قبیل امنیت، حفظ اطلاعات محرمانه و قابلیت های فنی به تأیید سازمان رسیده و امکانات مناسبی را جهت کنترل و نظارت مستمر بر حفظ شرایط فوق در اختیار سازمان قرار دهد .

تبصره 1: زیر ساخت دسترسی بر خط بازار باید امکان ارائه خدمات دسترسی بر خط بازار را با استفاده از امضای الکترونیک داشته باشد

تبصره 2: صدور تأییدیه مندرج در صدر این ماده رافع مسئولیت عضو در خصوص تأمین امنیت و قابلیت های فنی زیرساخت دسترسی برخط بازار نمیشد .

ماده 4: عضو باید در موارد زیر از سازمان مجوز دریافت نماید :

الف: بهره برداری از زیرساخت دسترسی برخط بازار،

ب: اعمال تغییراتی در زیرساخت دسترسی برخط بازار مورد استفاده که مطابق مقررات نیازمند اخذ مجوز است،

ج: بهره برداری از زیرساخت دسترسی برخط بازار پس از اعمال تغییرات موضوع بند (ب)

تبصره: اخذ مجوز موضوع این ماده، رافع مسئولیت عضو در خصوص رعایت قوانین و مقررات مربوط به معاملات برخط اوراق بهادار نمیشد .

ماده 5: درخواست اخذ مجوز موضوع ماده 4 این دستورالعمل باید توسط عضو کتباً و به همراه مستندات مورد نیاز به سازمان ارایه شود. در صورت کامل بودن اطلاعات و مستندات فوق، سازمان نظر خود را مبنی بر پذیرش یا رد درخواست ارایه شده به عضو متقاضی اعلام مینماید .
ماده 6: کلیه مسئولیتهای قانونی و مقرراتی عضو و کاربران وی در قبال استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار و معاملات انجام شده از این طریق، بر عهده عضو میباشد .

ماده 7: عضو در صورتی می تواند خدمات دسترسی برخط بازار را در اختیار مشتری قرار دهد که مشتری حائز شرایط زیر باشد. 1: دانش لازم در خصوص فرآیند ورود سفارش از طریق زیر ساخت دسترسی برخط بازار،

2. مهارت لازم در خصوص معامله اوراق بهادار،

3. دانش لازم در خصوص قوانین و مقررات مرتبط با معامله اوراق بهادار،

4. نداشتن منع معاملاتی که توسط سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح اعلام شده باشد.

تبصره 1: در مورد مشتریان حقوقی، شخص معرفی شده از سوی وی باید حائز شرایط موضوع این ماده باشد .

تبصره 2: عضو بمنظور حصول اطمینان از کفایت دانش مشتریان در خصوص معاملات بر خط، باید فرایندهای مستمر آموزشی را جهت به روزرسانی دانش ایشان به صورت حضور یا الکترونیکی مستقر نماید .

تبصره 3: سنجش توانایی مشتری از حیث شرایط موضوع این ماده توسط عضو و با مسئولیت وی انجام میشود . تبصره 4: نحوه اجرای مفاد این ماده توسط اداره نظارت بر کارگزاران سازمان ابلاغ میشود .

ماده 8: عضو باید قراردادی را مطابق نمونه پیوست این دستورالعمل، با مشتریان در خصوص استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار منعقد نماید .

ماده 9: عضو باید برای مدیریت معاملات بر خط، واحدی مجزا تشکیل داده و شخصی را جهت مدیریت بخش مذکور منصوب نماید. مدیر معاملات بر خط موظف به نظارت مستمر بر مخاطرات ویژه معاملات بر خط و انجام اقدامات کنترلی و نظارتی لازم از جمله الزامات ابلاغی توسط سازمان میباشد .

ماده 10: سازمان میتواند رعایت محدودیتهایی از قبیل موارد زیر را به اعضا ابلاغ نماید :

1. محدودیت در نوع سفارش

2. محدودیت در زمان فعالیت

3. محدودیت فعالیت بر روی نماد معاملاتی، صنعت، بازار خاص یا بازارهای بورس و فرابورس

4. محدودیت انجام معامله در عرضه های خاص

5. محدودیت در حجم سفارش

6. محدودیت در قیمت سفارش

7. محدودیت معاملاتی برای مشتری خاص یا مشتریان

8. محدودیت در تعداد مشتریان هر عضو

9. محدودیت در حجم معاملات مشتریان

10. محدودیت درصد تفاوت قیمت سفارش با دامنه مظنه بازار

11. محدودیت درصد تفاوت قیمت سفارش با قیمت آخرین معامله

12. محدودیت تفاوت قیمت نسبت به معامله قبل برای سفارشات با حجم پایین

13. محدودیت حداقل یا حداکثر خرید

14. محدودیت حداقل تغییر قیمت سفارش

15. محدودیت در خرید یا فروش بودن سفارش
 16. محدودیت در نحوه اجرای سفارش
 17. محدودیت در اعتبار زمانی سفارش
 18. محدودیت در تعداد موقعیت های تعهدی باز در یک نماد
 19. محدودیت در تعداد موقعیت های تعهدی باز در تمامی نمادها
 20. محدودیت در مبلغ وجه تضمین اولیه به تفکیک هر مشتری
 21. محدودیت در مبلغ وجه تضمین اولیه به تفکیک هر نماد
 22. امکان اعمال تخفیف بین سررسید در محاسبه وجه تضمین اولیه
 23. محدودیت در اخذ موقعیت تعهدی فزاینده اعم از خرید و فروش
 24. محدودیت در حجم معاملات روزانه به تفکیک موقعیت خرید و فروش یا هر دو
 25. محدودیت فعالیت در گروه یا زیرگروه کالایی
 26. محدودیت فعالیت در بازارهای اصلی یا فرعی
 27. محدودیت فعالیت در تالار (کشاورزی، صنعتی و معدنی، قیر و فرآورده های نفتی، پتروشیمی، کشف پرمیوم و ...)
 28. محدودیت در ثبت سفارش (حداکثر و حداقل ثبت سفارش)
 29. محدودیت حجم ثبت سفارش در خصوص هر کارگزار یا کارگزار/معامله گر
 30. محدودیت حجم ثبت سفارش در خصوص هر سهم از بازار
 31. امکان تعیین میزان پیش دریافت سفارش
 32. تعیین اعتبار زمانی سفارش فروش (عرضه) در معاملات مازاد عرضه (مچینگ)
 33. محدودیت در اجرای مهلت ثبت سفارش رینگها
 34. امکان تعیین محدودیت ثبت سفارش در خصوص اعلام سایر مراجع قانونی
 35. سایر محدودیت ها به تشخیص بورسها و تأیید سازمان
- تبصره 1: در صورت اعلام محدودیت جدید علاوه بر موارد موضوع این ماده، کارگزار یا کارگزار/معامله گر مکلف است طی مهلت تعیین شده توسط سازمان امکان اعمال محدودیت را در زیرساختهای موضوع بندهای 4، 5 و 6 ماده یک این دستورالعمل فراهم کند.
- تبصره 2: زیرساختهای موضوع بندهای 4، 5 و 6 ماده یک این دستورالعمل باید به گونهای باشد که محدودیتهای وضع شده موضوع این دستورالعمل، در آن قابل تنظیم بوده و به صورت لحظهای و برخط، قابلیت اعمال داشته باشد.
- تبصره 3: محدودیتهای موضوع این ماده باید همزمان با اعمال، مطابق با روشهای مندرج در قرارداد میان مشتری و کارگزار یا کارگزار/معامله گر، به مشتریان اطلاع رسانی شود.
- ماده 11: زیرساخت دسترسی برخط بازار باید به گونه ای باشد که امکان اعمال محدودیت های وضع شده توسط سازمان فراهم شود و به صورت پارامتری قابل تنظیم باشد. محدودیت های وضع شده باید به صورت لحظه ای و برخط در زیرساخت دسترسی برخط بازار اعمال گردد و همزمان به نحو مقتضی اطلاع رسانی شود.
- ماده 12: سفارشیایی که محدودیتهای موضوع ماده 10 این دستورالعمل در مورد آنها رعایت نشده است نباید توسط زیرساخت دسترسی برخط بازار پذیرفته و به سامانه معاملاتی ارسال شود. در این خصوص ضروری است سوابق این موضوع بصورت الکترونیکی ثبت و نگهداری شده و بلافاصله پیغامی مبنی بر عدم پذیرش سفارش برای مشتری ارسال گردد. تبصره: رعایت این ماده در خصوص سفارش هایی که به دلیل محدودیت های وضع شده توسط عضو پذیرفته نمیشوند نیز ضروری است.

ماده 13: تمامی سفارشاتى كه جهت اجرا به سامانه معاملاتی ارسال می گردد با كد عضو ارائه دهنده خدمات دسترسی برخط بازار و كد مشتری، ثبت خواهند شد .

ماده 14: عضو موظف است كلیه سوابق تراكنش های دریافتی از مشتری و ارسالی به وی را در زیرساخت دسترسی برخط بازار خود نگهداری و حسب درخواست به سازمان ارایه نماید .

ماده 15: درصورت وقوع هرگونه تخلف از قوانین و مقررات بازار اوراق بهادار از جمله مواد این دستورالعمل و یا به منظور پیشگیری از تخلفات، سازمان میتواند اقدامات زیر را به تنهایی یا توأمان انجام دهد. 1: تعلیق و یا توقف امکان دسترسی برخط بازار متعلق به عضو، 2: الزام عضو به تعلیق و یا توقف امکان استفاده از دسترسی برخط بازار برای یک یا چند مشتری و یا نمایندگان آنها .

ماده 16: عضو نمیتواند بابت ارایه خدمات دسترسی برخط بازار، وجهی علاوه بر کارمزدهای مصوب سازمان از مشتری دریافت نماید .

ماده 17: استفاده از زیرساخت دسترسی برخط بازار جهت معامله برای مشتریان توسط نمایندگان و شعب عضو منوط به اخذ مجوزهای لازم از بورس یا فرابورس می باشد. الزامات و شرایط ایجاد و نگهداری شعبه، نمایندگی و دفتر پذیرش كه در سایر مقررات بیان شده یا میشود همچنان لازم الاجرا است .

ماده 18: عضو باید رویه های معامله از طریق سیستم معاملات برخط بازار، محدودیت ها، شرایط و مخاطرات مربوط به این نوع معاملات را از طریق سایت رسمی خود به اطلاع عموم رسانده و هرگونه تغییر در موارد فوق را بلافاصله اعلام نماید .

ماده 19: عضو جهت مدیریت حوادث پیش بینی نشده در معاملات برخط اوراق بهادار، از جمله قطعی برق، شبکه مخابراتی و اینترنت، باید رویه های مشخصی را اتخاذ نموده و به اطلاع مشتریان خود برساند.

-یک بند و 2 تبصره به ذیل ماده (20) دستورالعمل اجرائی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران، مصوب مورخ 1388/06/07 هیئت مدیره سازمان اضافه و فصل هفتم از دستورالعمل یاد شده و ماده (20) آن به شرح زیر اصلاح شد؛

فصل هفتم : عدم تأیید معاملات

ماده 20 – مدیرعامل فرابورس در شرایط زیر از تأیید معامله یا معاملات اوراق بهادار، حداکثر تا پایان ساعت اداری روز کاری برگزاری جلسه معاملاتی خودداری مینماید،

1- اعلام کارگزار مبنی بر وقوع اشتباه و احراز آن توسط مدیرعامل فرابورس

2- خطای معاملاتی متأثر از اشکال سامانه معاملات

3- معامله سهام بزرگتر یا مساوی 5 درصد برای شرکتهایی كه سرمایه پایه آنها كمتر یا مساوی یک میلیارد عدد سهم یا حق تقدم است و بزرگتر یا مساوی یک درصد برای شرکتهایی كه سرمایه پایه آنها بیش از یک میلیارد عدد است در يك جلسه معاملاتی و توسط يك كد معاملاتی بدون رعایت ضوابط معاملات عمده

4- عدم رعایت سهمیه اعلام شده برای خرید یا فروش اوراق بهادار براساس مقررات كه موجب عدم تأیید كل خرید یا فروش کارگزار می شود. در موارد خاص با تشخیص مدیرعامل فرابورس فقط خریده ها یا فروشهای بیش از سهمیه تأیید نمیشود - 5. در صورتی كه ظن دستکاری قیمت یا استفاده از اطلاعات نهانی وجود داشته باشد، در این صورت مدیرعامل فرابورس میتواند معاملاتی را كه با نوسان غیرعادی قیمت یا حجم غیرعادی انجام شود تأیید ننماید .

تبصره 1 : عرضه های اولیه و عرضه های سه ام شرکتهای دولتی در راستای خصوصی سازی و معامله آخرین روز حق تقدم استفاده نشده مشمول بند (3) فوق نمیشود .

تبصره 2 : كلیه مدارك و سوابق معاملات تأیید نشده باید توسط فرابورس ایران نگهداری شده و حسب درخواست به سازمان ارائه گردد.

بخشنامه نحوه اجرای ماده « 7 دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران »

این بخشنامه در راستای اجرای ماده 7 دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران به منظور تعیین نحوه سنجش

توانایی مشتریان توسط اعضا از نظر دانش، مهارت و صلاحیت قانونی لازم جهت تأیید صلاحیت حرفه ای آنان برای استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار در 7 ماده و 4 تبصره تدوین گردیده است.

ماده 4. اصطلاحات و واژه هایی که در دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران تعریف شده اند، به همان مفاهیم در این بخشنامه به کار رفته اند. واژه های دیگر دارای معانی زیر می باشند:

داوطلب: منظور شخص حقیقی یا نماینده شخص حقوقی متقاضی خدمات دسترسی برخط بازار می باشد که دارای حداقل 18 سال تمام و مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه بوده و به تشخیص عضو تجربه لازم را برای انجام معاملات دارا باشد.

صلاحیت حرفه ای: شرایطی است که داوطلب پس از احراز آن طبق مفاد این بخشنامه می تواند از خدمات دسترسی برخط بازار استفاده نماید.

ماده 1. مدیریت معاملات برخط عضو، مسئول بررسی و تأیید صلاحیت حرفه ای داوطلب استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار می باشد. ایفای مسئولیت مزبور توسط مدیریت معاملات برخط، رافع مسئولیت عضو در خصوص تأیید صلاحیت حرفه ای داوطلب نخواهد بود.

ماده 1. مدیریت معاملات برخط عضو موظف است درخواست کتبی یا الکترونیکی داوطلب را دریافت نموده و به دلیل مخاطرات ویژه معاملات برخط، از شناسایی کامل مشتری موضوع بخشنامه شماره 44141114 ابلاغ شده طی نامه شماره 31671 / 414 مورخ 11/17/4133 مدیریت نظارت بر کارگزاران اطمینان حاصل نماید و در صورت ممنوع معامله نبودن وی، زمان مصاحبه را به وی اطلاع دهد. در صورت احراز ممنوع معامله بودن داوطلب، تقاضای وی رد و موضوع به وی اطلاع داده خواهد شد. فاصله زمانی دریافت مدارک تا انجام مصاحبه، عل یالاصول نباید بیش از 41 روز کاری باشد.

ماده 1. ارزیابی صلاحیت حرفه ای داوطلب توسط مدیریت معاملات برخط و از طریق مصاحبه شفاهی و یا آزمون کتبی صورت می پذیرد. فرآیند مصاحبه باید مستند گردیده و توسط عضو نگهداری شود. ارزیابی هریک از مشتریان طبق این فرآیند باید در مستندات عضو نگهداری شود و حسب درخواست سازمان ارائه گردد.

تبصره: روش ارزیابی موضوع این ماده، توسط هیئت مدیره عضو تصویب می شود.

ماده 1. عضو قبل از ارزیابی صلاحیت حرفه ای داوطلب، باید حداقل منابع آموزشی زیر را به داوطلب ارائه کرده و در صورت لزوم، مهارت های لازم را به وی آموزش دهد:

راهنمای کاربری نرم افزار معاملات برخط عضو؛

دستورالعمل اجرایی معاملات برخط اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران و بخشنامه های مرتبط با آن؛ آیین نامه ها و دستورالعمل های نحوه انجام معاملات در بورس و فرابورس؛ راهنمای نحوه سرمایه گذاری در بورس.

ماده 6. در صورتیکه داوطلب امتیازات لازم را در خصوص ارزیابی موضوع ماده 1 اخذ نموده و منع معاملاتی اعلام شده توسط سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح نداشته باشد، مدیریت معاملات برخط حداکثر ظرف مدت 1 روز کاری پس از تکمیل مدارک لازم شامل فرم تعهدنامه پیوست و تنظیم قرارداد، امکان استفاده از خدمات دسترسی برخط را در اختیار وی قرار می دهد.

تبصره: در صورتی که داوطلب سابقه نقض مقررات یا عدم ایفای تعهدات نزد اعضا یا سازمان را داشته باشد، عضو می تواند علی رغم احراز تمامی شرایط فوق، خدمات استفاده از دسترسی برخط بازار را به داوطلب ارائه ننموده یا ارائه آن را منوط به ایفای تعهدات قبلی وی نماید.

ماده 7. در صورت رد صلاحیت حرفه ای داوطلب، عضو باید مراتب را حداکثر ظرف سه روز کاری پس از انجام مصاحبه به صورت کتبی یا الکترونیکی به وی اطلاع دهد. بررسی دوباره احراز شرایط داوطلب جهت استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار مستلزم ارائه درخواست مجدد وی می باشد.

رویه انجام معاملات برخط در کارگزاری آرمون بورس

ارایه درخواست مشتریان جهت انجام معاملات برخط به مدیر معاملات برخط مدیریت معاملات برخط، مسئول بررسی و تأیید صلاحیت حرفه ای داوطلب استفاده از خدمات دسترسی برخط می باشد. مشتریان درخواست کننده نباید ممنوع المعامله باشند.

تعیین میزان آشنایی سرمایه گذار با بورس و معاملات اوراق بهادار توسط مدیر معاملات آنلاین و تأیید صلاحیت نامبرده از طریق برگزاری آزمون صورت می پذیرد، کلیه مستندات در این خصوص نگهداری شود.

همراه داشتن اصل آخرین مدرک تحصیلی (حداقل دیپلم)

تکمیل و امضاء فرم قرارداد معاملات برخط و تعهدنامه مشتریان متقاضی استفاده از سامانه معاملات برخط

ارائه کد کاربری و کلمه عبور به مشتریان در داخل پاکت در بسته و دریافت تاییدیه از مشتری صورت پذیرد.

در صورت رد صلاحیت حرفه ای مشتریان، مدیرمعاملات برخط باید مراتب را حداکثر ظرف سه روز کاری پس از انجام مصاحبه به صورت کتبی یا الکترونیکی به وی اطلاع دهد. بررسی دوباره ی احراز شرایط مشتریان جهت استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار مستلزم ارایه ی درخواست مجدد وی می باشد.